

Vesti

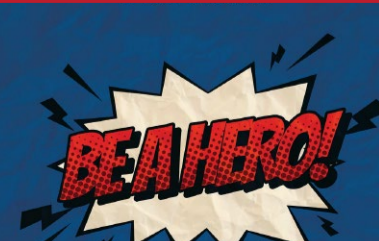
Nedelja američke kulture i društva

Nastavljamo sa utiscima sa naše četvrte Nedelje američke kulture i društva i u ovom broju Newslettera! Tema ovogodišnje radionice bili su heroji, superheroji i anti-heroji iz američke kulture i društva.

Četvrtak, 31. mart započeli smo predavanjem prof. dr Olivera Toškovića „Doctor Haos & Mister Butters – Walk on the Dark Side“ i prof. dr Simone Čupić o američkim astronautima. Na kraju dana MA Olivera Lazarević nam je govorila o Kapetanu Americi.

Narednog dana prof. dr Marko Šuica održao je predavanje o Nilu Jangu, a prof. dr Jelena Mrgić o ekološkim herojima, Erin Brokovič, Robertu Redfordu i drugima. Poslednji dan predavanja završili smo razgovorom sa Holly Zardus, atašeicom za kulturu Ambasade SAD, o američkoj javnoj diplomatiji.

U petak smo organizovali i naš tradicionalan pab kviz u kom se takmičila i ekipa američke ambasade, a pobjednički tim bio je Neil Young and the Crazy Students!

Nedelja američke kulture i društva

Poslednji dan Nedelje američke kulture i društva proveli smo u Jugoslovenskoj kinoteci. Kustoskinja dr Milja Stijović sprovedla nas je kroz stalnu postavku izložbe Muzeja Jugoslovenske kinoteke, a zatim nam je održala i predavanje na temu „U potrazi za američkim nasleđem“.

U prostorijama Kinoteke doktorantkinje i saradnice Centra za američke studije Emilija Cvetković, Andrijana Vlahovljak i Katarina Beširević održale su radionicu „Američka istorija u učionici“. Polaznici su imali priliku da vide materijal iz srpske međuratne štampe, prikupljen u okviru istoimenog projekta, koji prikazuje amerikanizaciju kulture i svakodnevnog života Srbije u međuratnom periodu. Tokom radionice studenti su podeljeni u grupe u okviru kojih su analizirali pripremljeni materijal iz šest oblasti: američki uticaj na žene u Srbiji, na svakodnevni život, detinjstvo, džez, sport i holivudizacija Srbije.

▲ dr Milja Stijović

▲ Katarina Beširević, Andrijana Vlahovljak i Emilija Cvetković

Ovom prilikom želimo da se zahvalimo svim profesorima koji su nam pomogli da ostvarimo ovu Nedelju američke kulture i društva. Posebne zahvalnice upućujemo Filozofskom fakultetu, Ambasadi SAD, koja je podržala Nedelju američke kulture i društva, i Jugoslovenskoj kinoteci na divnom gostoprimstvu! Takođe želimo da se zahvalimo svim polaznicima ovogodišnje radionice koji su svojim učešćem značajno doprineli inspirativnim raspravama na kraju svakog predavanja.

Sve fotografije sa ovogodišnje Nedelje američke kulture i društva možete pogledati na priloženom linku: <https://bit.ly/3Lkt7cF>.

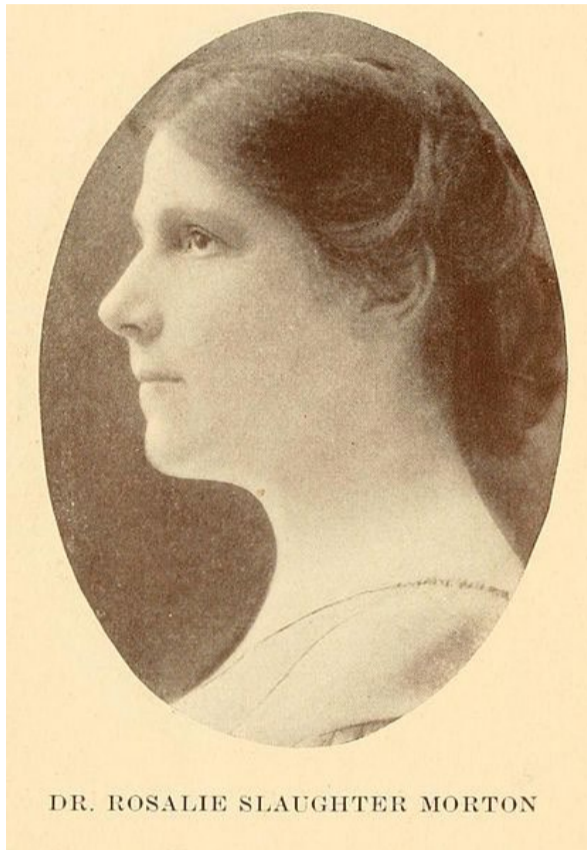
Vidimo se i naredne godine!
Vaš,
Centar za američke studije

Rozali Morton

Požrtvovanje i nesebičnost američkih medicinskih radnika pri srpskoj vojsci tokom Prvog svetskog rata zadivljuje sa otkrićem svakog pojedinačnog heroja i heroine. U ovom broju, predstavimo dvoje.

Najpre, treba se sećati Rozali Slotter Morton (**Rosalie Slaughter Morton, 1876-1968**). Ona je rođena u Linčburgu (Virdžinija) i nakon smrti oca je odbacila stege patrijarhalnih očekivanja od žene i počela da se bavi medicinom ka kojoj je od malena gajila strast.

U okviru studija obišla je zapadnoevropske centre, ali i Šri Lanku, na kojoj je izučavala prevenciju bubonske kuge. Zahvaljujući svom znanju, 1912. postala je prva hirurškinja na Njujorškoj poliklinici. Dobrotvornim akcijama pridružila se i pre nego što su Sjedinjene Države ušle u Prvi svetski rat. Nakon humanitarnog rada u Kanadi, od 1916. godine je u

okviru akcije Crvenog krsta bila zadužena za transport medicinskih potrepština od Pariza do Solunskog fronta. Izvršivši svoj zadatak, dobrovoljno je ostala na frontu, u poljskim bolnicama, lečeći vojnike tokom četiri epidemije zaraznih bolesti. I posle rata je ostala vezana za Srbiju. U njoj je osnovala tri bolnice, a desetinama srpskih studenata obezbedila je školovanje na američkim univerzitetima.

Od 2014. joj je, u znak zahvalnosti, posvećen park u Beogradu. O svom ispunjenom životu doktorica Morton govori u autobiografiji „A Woman Surgeon“ iz 1937. godine.

Semjuel Albert Kul

Mnogo manje znamo o doktoru Semjuelu Albertu Kuku (**Samuel Albert Cook, 1878-1915**). On je rođen u gradiću Vajthol, na severoistoku države Njujork. Posle završenih studija medicine, radio je kao lekar u Sjedinjenim Državama. U Srbiju je došao, kao i doktorka Morton, pre nego što se njegova domovina direktno uključila u Prvi svetski rat. Već krajem 1914. našao se u Srbiji u sklopu misije Crvenog krsta, a nakon što ga je u Parizu Mejbel Grujić informisala o katastrofalnoj zdravstvenoj situaciji vojnika i civila u Srbiji.

Kako je u kontekstu Kolubarske bitke Valjevo postalo grad-bolnica, brojni inostrani zdravstveni radnici dobrovoljno su se angažovali pri lečenju ranjenika i obolelih. Među njima bio je i doktor Kuk, koji je prvog dana 1915. godine došao sa kolegom Bartonom Kukungom u Valjevo, sa

prvenstvenim zadatkom da vakciniše vojnike protiv trbušnog tifusa koji se brzo širio gradom. Prema uvreženoj priči, doktor Kuk usled manjka vakcina nije želeo da jednu dozu utroši na sebe, te je i sam umro 10. februara 1915. od posledica tifoidne bakterijske infekcije. Sahranjen je na valjevskom groblju Vidrak, gde i danas počiva. Na nadgrobnom spomeniku mu je ispisano, na srpskom i na engleskom jeziku: „Više požrtvovanja ne može biti nego ovog kad čovek položi život za svog prijatelja.“

Donacije Rokfeler fondacije međuratnoj Jugoslaviji

Rokfeler fondaciju osnovao je Džon D. Rokfeler 1913. godine u Njujorku kao filantropsku organizaciju koja je za cilj imala pružanje pomoći ugroženima, ne samo u Americi, već i širom sveta. Prva donacija fondacije data je američkom Crvenom krstu za kupovinu zemljišta za njihovo sedište u Vašingtonu, a kroz istoriju Rokfeler fondacija je najviše sredstava odvajala za razvoj medicine i obrazovanja. Pomoć fondacije nakon Prvog svetskog rata bila je ključna za ratom razorenu Evropu, pa samim tim i za Kraljevinu Jugoslaviju.

Sredstva koja je Rokfeler fondacija ulagala u međuratnu Jugoslaviju bila su namenjena razvoju javnog zdravlja u ovoj državi. Stručnjaci iz Sjedinjenih Država posećivali su Jugoslaviju, obučavano je medicinsko osoblje, pojedinci iz Jugoslavije su odlazili u Ameriku na usavršavanje i donacije

su slate za razvoj zdravstvenih institucija i laboratorija. Procene su da je fondacija u zdravstvo u Jugoslaviji između 1920. i 1941. uložila oko 800 hiljada dolara (današnja vrednost tog novca bi okvirno bila ekvivalentna sumi od 12 do 15 miliona dolara). Zahvaljujući ovim ulaganjima, u Beogradu je 1923. izgrađena i opremljena zgrada Centralnog higijenskog zavoda, danas Instituta za javno zdravlje Srbije „**Dr Milan Jovanović Batut**“. Nakon opremanja zgrade Instituta „**Batut**“, sredstva Rokfeler fondacije uložena su i u izgradnju Instituta za javno zdravlje u Banjaluci i Hrvatskog zavoda za javno zdravlje.

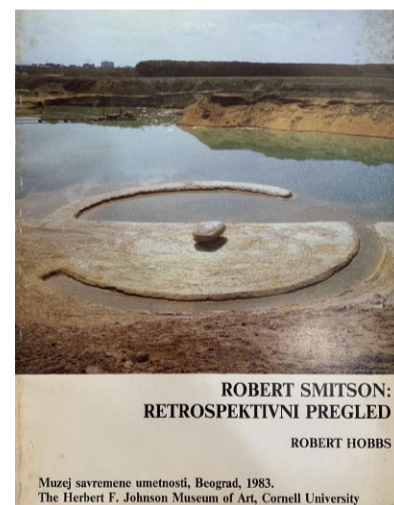
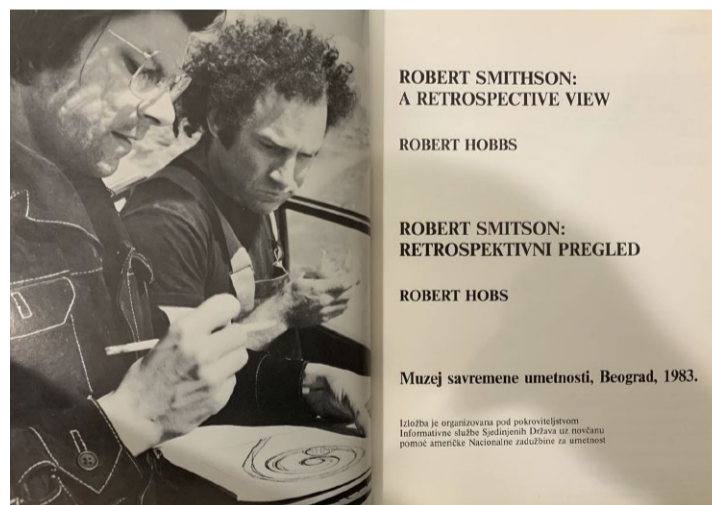
◀ Tabla na objektu Instituta za javno zdravlje „Dr Milan Jovanović Batut“

Retrospektivna izložba Roberta Smitsona u Beogradu 1983.

Kulturna saradnja Sjedinjenih Američkih Država i Jugoslavije u periodu hladnog rata obeležena je, između ostalog, značajnim brojem gostujućih izložbi. Kada je reč o savremenoj umetnosti važno je izdvojiti neke američke izložbe u Jugoslaviji, kao što su: „**Savremena umetnost u SAD**“ (1956), „**Savremena američka umetnost**“ (1961), „**Američki pop-art**“ (1966), „**Novi pravac: Figura 1963-1968**“ (1969), „**Američka kultura: Pogled na sedamdesete godine**“/„**Amerika sada**“ (1979) i retrospektivna izložba „**Robert Smitson: Retrospektivni pregled**“ (1983) u Muzeju savremene umetnosti u Beogradu.

Izložba Roberta Smitsona, koja je odabrana da predstavlja Ameriku na Venecijanskom bijenalu (1982), bila je najverovatnije prva retrospektiva izložba jednog lend-art umetnika u svetu. Samo tri godine nakon svoje prve postavke izložba je stigla i do Beograda kao prva i poslednja retros-

pektivna izložba jednog umetnika Nove umetničke prakse u ovom gradu. Gostovanje ove izložbe u Beogradu omogućeno je zahvaljujući upornosti i saradnji Roberta Hobbsa, kustosa izložbe i profesora Univerziteta Kornel, i profesora Ješe Denegrija, tada kustosa MSUB. U prizemlju Muzeja savremene umetnosti ovom prilikom izložene su skulpture Roberta Smitsona.

O uticaju koji je ova izložba ostavila na beogradske umetnike govori činjenica da je u okviru projekta Centra za kulturnu dekontaminaciju 2021. oživeo sećanje na nju kada je grupa umetnika predstavila Smitsonov rad, a istoričar umetnosti Branislav Dimitrijević detaljno istražio okolnosti pod kojima se izložba 1983. održala u Muzeju savremene umetnosti u Beogradu. Više informacija o projektu možete pogledati ovde:

<https://www.updownshighslows.com/sr/study/savremena-umetnost/>.

Eugene Nulman, **Coronavirus Capitalism Goes to the Cinema**, London, New York: Routledge, 2022.

Nakon što se koronavirus pojavio u Sjedinjenim Državama, i kada su uvedene mere zaključavanja i distanciranja, bilo je jasno da će pandemija izmeniti svaki aspekt društva. Ni filmska industrija nije bila pošteđena. Štaviše, sudeći po istraživanju Judžina Nulmana, čini se da adaptacija Holivuda na „novo normalno“ nije bila samo tehnička, nego i dublja, ideološka.

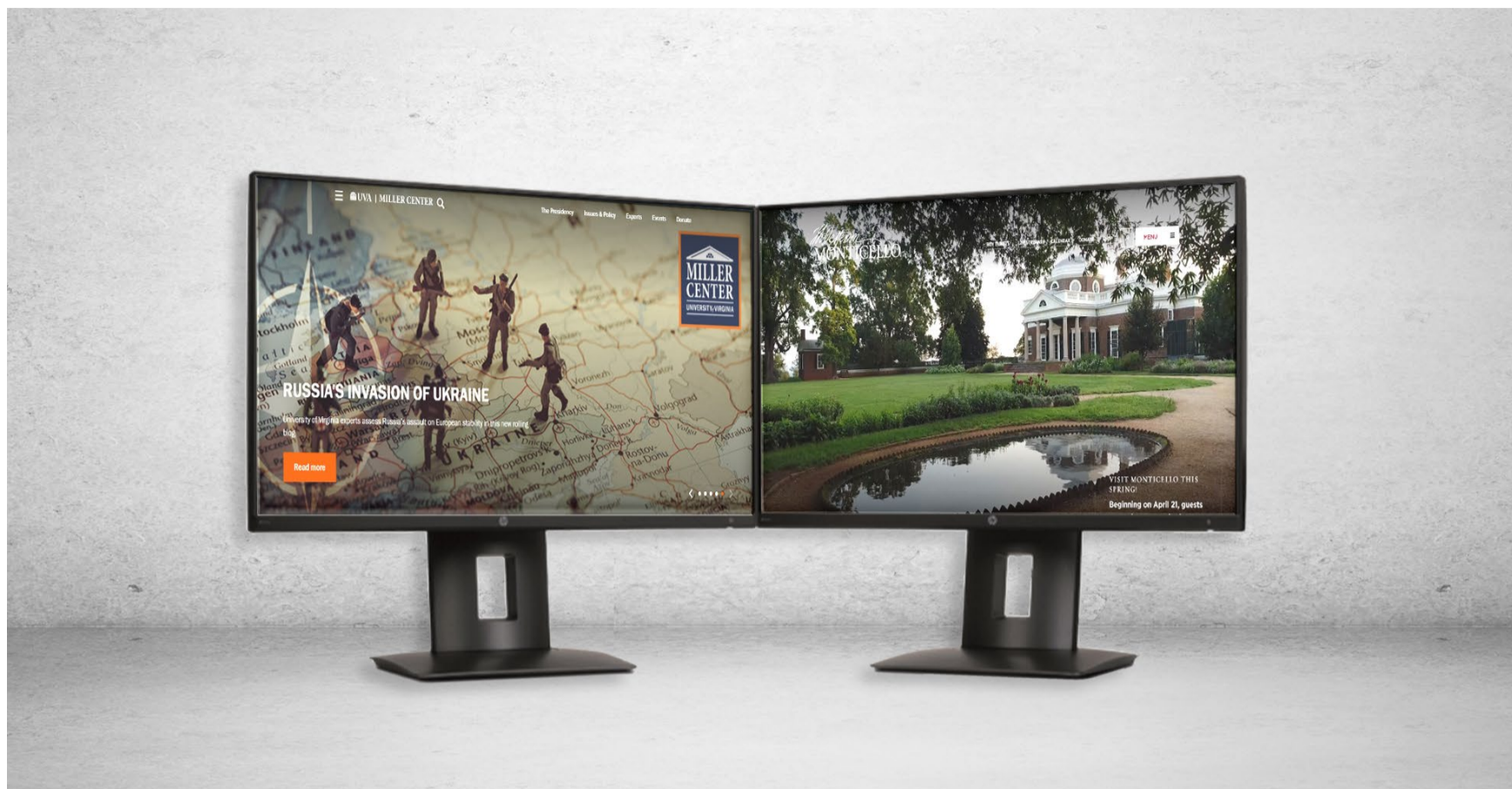
Nulman je osnovne studije politikologije završio na Berkliju, a postdiplomske studije sociologije u Kentu. Radi kao profesor na Univerzitetu u Birminghamu. Profilisao se kao stručnjak za sociologiju medija i studije kulture, te njegova kritička analiza filmske industrije tokom pandemije nije iznenađenje.

Autor polazi od pretpostavke da je kapitalizam u vreme pandemije ušao u raskrnicu, iz koje se može poći ka solidarnijem društvu ili ka društvu potpune kontrole. Kako smatra da su filmovi bili jedan od najvažnijih medija koji su tokom pandemije pomagali ljudima da misle realnost oko sebe, temeljno je analizirao ideološke implikacije onih najpopularnijih. Nulman je izložio svoje viđenje Marvelovih hitova „Osvetnici“ i „Spajdermen“, filmova sa ratnom tematicom poput „1917“, kao i filmova koji tumače istoriju, poput „Zeca Džodžoa“ i „Bilo jednom u Holivudu“. Njegova knjiga podstiče na razmišljanje o dvosmernoj vezi društvene zbilje i filma.

Geetika Rudra, **Here to Stay. Uncovering South Asian American History**, New Brunswick: Rutgers University Press, 2022.

Knjiga „**Here to Stay**“ predstavlja značajan dodatak raspravi o američkom identitetu. Autorka Gitika Radra je spisateljica čija se biografija oseti kroz čitavo delo. Ona je rođena u Njujorku, u porodici imigranata koji su došli iz Indije osamdesetih godina prošlog veka. Živela je u etnički raznovrsnoj četvrti, okružena italijanskim, istočnoazijskim i hispanoameričkim radnjama. Po sopstvenom svedočenju, od malena je bila opsednuta pitanjem: šta stanovnike SAD čini Amerikancima?

Odgovor na ovo pitanje Radra je želela da pronađe istražujući zapostavljenu grupu kojoj sama pripada. Proučavajući istoriju Amerikanaca koji su vodili poreklo sa indijskog potkontinenta, naišla je na svedočanstva o potrazi za blagostanjem u SAD, kao i na primere sistemskog rasizma prema „smeđim“ ljudima. Kroz četrnaest kratkih, fokusiranih poglavlja autorka prati odnos SAD prema imigrantima iz južne Azije od početka 20. veka do kraja Drugog svetskog rata, sa konstantnim osvrtima na današnju situaciju. Posebnu pažnju posvetila je Aktu o naturalizaciji iz 1790. godine, koji je čak do 1952. godine bio prepreka „obojenim“ imigrantima da ostvare pravo na američko državljanstvo. Autorkina želja da pridoda južnoazijsku perspektivu kanonu američke istorije ispunjena je nastankom ove vredne knjige.

The Miller Center

<https://millercenter.org/>

Miller centar predstavlja istraživačku instituciju posvećenu proučavanju američkih predsedničkih administracija, javnih politika i političke istorije. Centar je osnovan 1975. godine, kao integralni deo Univerziteta Virđinija, sa željom da na osnovu iskustva prethodnih administracija formuliše preporuke koje bi američkoj vladi pomogle u prevazilaženju savremenih izazova. Aktivnosti saradnika Centra, među kojima ima istoričara, politikologa, kao i bivših državnika, fokusirane su prikupljanje i objavljivanje primarnih izvora, kao i izdavanje publikacija, analiza, predavanja i medijske nastupe. Za istraživače i posetioce zainteresovane za lik i delo glavnih američkih, odnosno svetskih lidera, sadržaj veb sajta centralne institucije u ovoj sferi je od velikog značaja. Pored biografskih podataka i sažetka istorijskog konteksta koji je pratio svaku od predsedničkih administracija, virtuelna platforma Miller centra nudi mogućnost pretraživanja tajnih snimaka administracija iz Bele kuće od Frenklina Ruzvelta do Ričarda Niksona, kao i intervju sa najbližim saradnicima Džimija Kartera, Ronalda Regana, Džordža H. V. Buša, Bila Klintonu i Džordža V. Buša. Takođe, na veb sajtu se nalaze i odabrani materijali predviđeni za upotrebu u nastavi, kao i analize koje ukazuju na savremena pitanja iz domena američke unutrašnje politike, ekonomije, spoljne politike, a u tom kontekstu i aktuelne Ukrajinske krize.

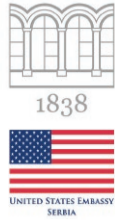
Thomas Jefferson's Monticello

<https://www.monticello.org/>

Dva zdanja u Virđiniji, zgradu javnog Univerziteta i vilu na imanju Montičelo, pored toga što se nalaze na Listi svetske kulturne baštine Uneska, povezuje i zajednički projektant – Tomas Džeferson. Na mestu nekadašnje rezidencije, a nakon smrti i grobnog mesta američkog predsednika Tomasa Džefersona, u Montičelu pored Šarlotsvila, tokom proteklih sto godina postoji muzej otvoren za posetioce. Priča o Džefersonovoj ličnosti, porodici, okruženju, političkom angažmanu i američkom društvu sa kraja 18. i prve polovine 19. veka, od 1996. godine dostupna je i kroz veb sajt, kome godišnje pristupi oko milion posetilaca. Klik ka ponuđenom linku radoznale posetioce vodi kroz impresivne virtuelne izložbe i ture po Montičelu, praćene performansima koji rekonstruišu život na imanju iz vremena Tomasa Džefersona. Značajan segment veb sajta posvećen je kontroverznom pitanju odnosa koji je tvorac Deklaracije o nezavisnosti i zagovornik teze o jednakosti svih ljudi imao prema ropstvu. Tako se na platformi mogu pronaći memorabilije robova, animacije koje oživljavaju njihovu svakodnevicu u Montičelu, rezultati istraživanja o robinji Sali Hemings i njenom odnosu sa Džefersonom i intervju sa potomcima robova. Istraživače će naročito obradovati repozitorijum sa pretraživim izvorima i bibliografijom o Džefersonu i njegovoj epohi, dok nastavnike i učenike očekuje obilje materijala smeštenog u digitalnoj učionici Montičelo.

Newsletter
Vol. 28
april 2022.

Najave konferencije konkursi

May Day

Prvi maj se globalno proslavlja kao Međunarodni dan rada. Ovog dana se obeležava sećanje na nemire na Hejmarketu (**Haymarket affair**) iz 1886. godine kada je bomba eksplodirala tokom radničkih protesta u Čikagu. Mirne demonstracije radnika 4. maja 1886. održane su uz zahtev za uvođenje osmočasovnog radnog vremena. Protest je prekinut nakon što je nepoznata osoba bacila bombu na policiju, a tokom eksplozije poginuli su i povređeni i civili i policajci.

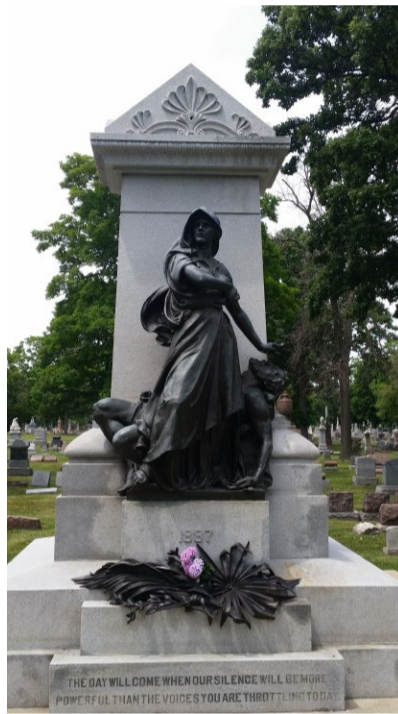
Dan rada se u velikom broju zemalja obeležava uz proteste, a proslavlja uz roštiljanje, piknike, festivale i vatromete. Iako su nemiri na Hejmarketu deo američke istorije, u Sjedinjenim Državama se Dan rada (**Labor day**) ne proslavlja 1. maja, već svakog prvog ponedeljka u septembru.

Mother's Day

Dan majki se u Sjedinjenim Američkim Državama proslavlja svake druge nedelje u maju, a ove godine praznik pada na 8. maj. Prvi put je obeležen 1908. na inicijativu Ane Džarvis u Graftonu (Zapadna Virdžinija), kao dan na koji se proslavljaju majke i njihove žrtve prema deci. Već 1914. predsednik Vudro Vilson je i zvanično proglasio drugu nedelju u maju kao Dan majki. Ovaj praznik se danas slavi internacionalno, iako na različite datume. U Srbiji se Dan majki često slavi kad i Dan žena, 8. marta.

Memorial Day

Dan sećanja (Memorial Day) se u Americi svake godine proslavlja poslednjeg ponedeljka u maju. Ovaj federalni praznik, koji 2022. godine pada na 30. maj, predstavlja sećanje na poginule američke vojnike od Građanskog rata do danas. Dan sećanja je proglašen državnim praznikom 1971, iako je nezvanično proslavlján od 1868. godine.

▲ Haymarket Martyrs' Monument
Čikago

Muzejska tura...

Za maj vam spremamo specijalnu i uzbudljivu turu u jednom od beogradskih muzeja.

Stay tuned!

„Moja Amerika”

U maju nastavljamo sa serijom razgovora „Moja Amerika“. Naša sledeća gošća u okviru ovog serijala biće prof. dr Simona Čupić, koja će se javiti iz Hjustona, kako i dolikuje naučnici koja se bavila astronautima, sa Univerziteta Rajs (Rice University), gde je na Fulbrajt stipendiji!

Razgovor će voditi prof. dr Radina Vučetić.

